

Motion

1980/81: 96

av Lars Werner m. fl.

med anledning av proposition 1980/81: 20 om besparingar i statsverksamheten, m. m.

Ekonomiska krisfenomen präglar dagens kapitalistiska värld. Dessa krisfenomen har uppstått trots att de kapitalistiska ekonomierna är mer organiserade än någon gång tidigare, trots att de olika statsapparaterna mera aktivt än någonsin tidigare i fredstid har gripit in i det ekonomiska systemet för att säkra och stärka den kapitalistiska hushållningen.

De ekonomiska kristendenserna har också skapat kris i det borgerliga ekonomiska tänkandet.

Den ekonomiska krisen för kapitalismen under 1930-talet skapade insikten att en vidgad statsverksamhet inom det ekonomiska området var nödvändig för att få "hjulen att snurra". Man såg ofta kriserna som "underkonsumtionskriser" och såg lösningen i ökade statliga utgifter och underbalansering av statens budget för att få fart på näringslivet. Här fanns en rationell kärna. Ekonomins utvecklingsnivå krävde och kräver större mått av samhälleliga ingripanden och styrningar. Denna teori om ekonomisk politik gav också utrymme för en socialt hänsynstagande om än inomkapitalistisk politik.

Ekonomer i flera länder kom relativt oberoende av varandra fram till liknande ståndpunkter, men de har fått namn främst efter Lord Maynard Keynes.

Keynesianismen bar emellertid på en oöverkomlig skranka. Den var – även i sina mest progressiva och sociala varianter – inomkapitalistisk i teori och politisk praktik. Den tog kapitalismen för givet och syftade bara till en förbättrad kapitalism. Men kapitalismen alstrar ständigt nya kriser och motsättningar.

Många borgerliga politiker sålde sig motvilligt till det vi här för enkelhetens skull kallar det keynesianska tänkandet. I kapitalismens egen logik och illusion om sig själv gällde den fria konkurrensen mellan marknadskrafter och den s. k. osynliga handen som skulle styra ekonomin.

- 1) "Det keynesianska tänkandet" var i stort en reflex av samhällets utveckling. Koncentrationen av kapital, teknologins utveckling, kapitalets internationalisering, den moderna industrialismens uppbrytande av det mesta av gamla sociala strukturer, kommersialismens inträngande på allt fler områden av det mänskliga livet – allt har krävt större insatser av staten på olika sätt och med olika social prägel i olika kapitalistiska stater beroende på ländernas traditioner och politiska förhållanden. Den moderna kapi-

talistiska storindustrialismen har helt enkelt tvingat fram en växande statsverksamhet, en växande offentlig sektor.

Men kapitalismen är icke desto mindre kapitalism. Systemet vilar på att varje företag eller anhopning av företag arbetar för sina egna vinsters skull och utan samhällelig överblick, samordning eller planering. En vidgad statsverksamhet, som inte varit avsedd och icke heller haft som verkan att ändra detta system, har inte förmått upphäva dessa motsättningar och krisalstrande lagbundenheter. Staten i kapitalistiska länder har som sin grunduppgift att värna, förvalta och vidga gränserna för kapitalismens system.

När de kapitalistiska staterna från slutet av 1960-talet inte lika effektivt som tidigare kunde hålla kristendenserna i schack började det borgerliga ekonomiska tänkandet förändras. Det blev mer och mer på modet att angripa statens ökade roll. De borgerliga fördomarna om statens ekonomiska roll och illusionerna om kapitalismen började göra sig breda.

Sitt kanske mest tillspetsade och tydliga formulerade uttryck fick de hos en amerikansk ekonom, Milton Friedman. I en av sina krior skriver denne:

Förenade staterna har skridit vidare framåt; dess invånare har fått bättre mat, bättre kläder, bättre bostäder och bättre transporter; klasskillnader och andra sociala olikheter har utjämnats; minoritetsgruppernas handikapp har minskat; den folkliga kulturen har gått framåt med stormsteg. Men allt detta har åstadkommits genom initiativförmågan och den drivande kraften hos individer i samarbete på den fria marknaden. De statliga ingripandena har bara hämmat denna utveckling, inte fört den framåt. Att vi alls har haft råd med dessa ingripanden, alls har kunnat klara dem, har berott på den fria marknadens extraordinära fruktbarhet. Den osynliga handen har visat sig äga större kraft som leder framåt, än vad den synliga handen ägt när den har pressat bakåt.

Här är inte platsen att behandla riktigheten i Friedmans påståenden om USA:s utveckling. Det intressanta är inställningen till den s. k. offentliga sektorn. Denna ligger bakom den borgerliga politiken i allt fler kapitalistiska stater. Ty Friedmans ekonomisk-politiska slutsats är att statens verksamhet bör minska, de s. k. fria marknadskrafterna ges så stort spelrum som möjligt och att den ekonomiska politiken främst med hjälp av en anpassad penningmängd skall dämpa inflationen. Om detta leder till ökad arbetslöshet, om det leder till ökad social utslagning, större ekonomiska skillnader, det kvittar den Friedmanska teorin och dess apostlar lika. De är ute för att stärka det kapitalistiska systemet och dess främsta bärares – de mäktigaste kapitalisternas – makt. De ser inte att världen inte uppträder som de nationalekonomiska böckernas idyllvärld om fullständig konkurrens och "osynliga händer". De vill inte låtsas om att dagens värld präglas av transnationella koncerner, av stark koncentration av kapital och centralisation av ägandet och att utvecklingen därför i högsta grad styrs av

synliga händer utanför den offentliga sektorn och är präglad av de stora monopolens "privata" regleringar, till stora delar utan offentlig och nationell kontroll.

Kapitalism skapar kriser. Kapitalism även med stor statlig inblandning i det ekonomiska livet skapar kriser. Därav drar borgerliga regimer i allt fler länder slutsatsen att det är statens ekonomiska verksamhet det är fel på. Men de tar miste. Felet ligger i kapitalismen, av vilken den kapitalistiska statens verksamhet är en del.

Det visar också de praktiska resultaten. "Friedmansk" politik eller politik i denna anda praktiseras av många borgerliga regimer. Spåren borde förskräcka. Fascistjuntan i Chile, där Friedman varit ekonomisk rådgivare, har bara åstadkommit ökat ekonomiskt kaos, förvärrad inflation, massarbetslöshet, ökad utslagning, fördjupade sociala och ekonomiska klyftor. Thatchers politik i Storbritannien för till samma konsekvenser, om än utifrån ett delvis annat utgångsläge. Inom hela OECD-området är arbetslösheten verklighet för mer än 20 miljoner människor.

Vi säger inte att detta beror på Friedman. Det beror på kapitalismen och på den ekonomiska politik som kapitalistiska staters regeringar för. Men det är Milton Friedman som blivit portalfiguren för det nuvarande borgerliga tänkandet på det ekonomiska området.

Den borgerliga regeringen i Sverige vågar inte öppet uttala att den allt entydigare börjar föra en politik av Friedmansk modell, en s. k. monetaristisk politik. Proposition 1980/81: 20 är dock det hittills tydligaste uttrycket härför. Här vädrar regeringen tydligare än vanligt sin ideologi. Här försöker den göra ekonomisk teori av sina politiska trossatser och fördomar. Det allvarliga är att en sådan "teori" skall ligga till grund för ekonomisk politik som starkt kommer att påverka samhällsutvecklingen i vårt land under de närmaste åren.

Regeringen hävdar att den offentliga sektorn i Sverige är för stor och att den står i motsättning till industriell och ekonomisk tillväxt. Ett villkor för "näringslivssektorns tillväxt är en offentlig sektor som inte expanderar i samma takt som vi varit vana vid sedan många år" skriver regeringen. På ett annat ställe skriver den: "Så länge kommunerna tar en alltför stor del av resurstillväxten i anspråk kan den uppgång som krävs i industrisysselsättning ej komma till stånd." Detta är Friedmanska tankegångar i en mild frisering.

Vad regeringen hävdar är således att det skulle finnas en skarp motsättning mellan den offentliga sektorns och industrins tillväxt. Den skriver att "den grundläggande obalansen i 1970-talets budgetutveckling beror på att de offentliga utgifterna långsiktigt och trendmässigt stigit alltför snabbt i förhållande till tillväxten av de totala resurserna i samhället". Vidare hävdar den: "Medan sysselsättningen inom industrin minskade under 1970-talet med nära 100 000 personer, uppgick ökningen i den kommunala sektorn till mer än 400 000 personer. Som framgår av diagram 3 minskade

som en följd härav industrins andel av antalet arbetade timmar dramatiskt."

Regeringen nöjer sig med att konstatera att de "offentliga utgifterna stigit alltför snabbt", men förklarar på intet vis varför det är "alltför snabbt" och vad som i så fall skulle vara en lagom ökningstakt. Och när den skildrar utvecklingen av sysselsättningen inom den kommunala sektorn och industrisektorn är det ett mycket banalt konstaterande att om den ena delen ökar och den andra minskar så blir det andra delens andel av det hela mindre än tidigare. Men härför har man ju på intet vis visat att det skulle vara någon korrelation mellan den ena sidans ökning och den andras minskning. Den kommunala sektorns ökning är ju ingen orsak till den minskade industrisysselsättningen. Däremot är det en lycka för sysselsättningsläget i landet att kommunerna har kunnat ge flera jobb när industrin sviktat.

I botten för regeringens åskådning ligger att den ser "den offentliga sektorn" som en belastning på samhällsekonomin eller som en främmande fågel ditplacerad av "politikerna". Den offentliga sektorns tillväxt måste "i första hand förklaras av grundläggande politiska ambitioner". Skriver regeringen och blottlägger därmed en närmast rörande oförståelse för den samhälleliga utvecklingen.

Den offentliga sektorn – dvs. det statsmaskineri som värnar, förvaltar och vidgar området för kapitalismen – har ökat i omfattning som ett svar på den ekonomiska utvecklingen och blivit en betingelse för denna. I det föregående har vi redogjort för några av de utvecklingsmoment som konkret frammanat statsapparaternas ökade roll i de kapitalistiska ekonomierna. Den industriella utveckling som Sverige – och andra utvecklade kapitalistländer – genomgått har inte varit möjlig utan ökningen av den "offentliga verksamheten". Kraven på infrastruktur, på vidgade statliga insatser för kapitalets ackumulation, på samhälleliga svar på förändringar av sociala mönster som industrialismen medfört och andra faktorer har icke kunnat önskas bort. De har krävt samhälleliga lösningar och lett till en ökad offentlig sektor. Och hade dessa utvecklingens krav icke fått detta svar hade utvecklingen icke varit möjlig.

Det sagda skall inte tolkas som determinism. Inriktningen av den offentliga sektorns expansion står inte över motsättningarna i samhället och den sociala och politiska kamp som där förekommer. Inriktningen av den offentliga verksamheten kan vara annorlunda. Men den moderna kapitalismen har så tillspetsat systemets inneboende spänningar att en vidgad roll för statsapparaten är ofrånkomlig. Detta löser emellertid inte dessa spänningar. För deras upplösning krävs en stat organiserad för andra uppgifter än den nuvarande staten har, uppgifterna att underställa samhällsekonomin folkets makt och en medveten planering för folkets behov, landets utveckling och utvecklingsbefrämjande roll för en nödvändig ny internationell ekonomisk världsordning.

Även om den nuvarande staten är en kapitalistisk stat, upporganiserad för grundsyftet att värna kapitalismen, finns ett visst spänningsförhållande mellan staten och det kapitalistiska systemet i övrigt. Statens ökade roll är ett svar på kapitalismens utveckling som själv ställer krav om mera samhälleliga lösningar – vilka strider mot kapitalismens ursprungliga logik. Dessa krav blottlägger kapitalismens historiska begränsning.

Men att som regeringen härav dra slutsatsen att den offentliga sektorn är för stor, att den står i vägen för industriell expansion är ett våldförande på historien. De praktiska verkningarna av regeringspolitiken kommer att visa detta. Regeringens allmänna linje kommer att medföra ökad arbetslöshet, skärpt ekonomisk och social utslagning, växande ekonomiska och sociala klyftor, förvärrade regionala skillnader. Det går inte att vrida tiden tillbaka.

Regeringens allmänna inställning grundas på två mer näraliggande omständigheter. Regeringen anser dels att konsumtionen är större än produktionen, dels att statens budgetunderskott är för stort och måste minskas.

Det är nödvändigt att här framhålla att det är en helt kvalitativ och grundläggande skillnad mellan samhällsekonomi eller storheter som statsbudgeten och enskilda individers ekonomi. I ett kapitalistiskt samhälle finns alltid en viss obalans mellan konsumtion och produktion. Och statens budgetunderskott kan ju t. o. m. vara nödvändigt för samhällets utveckling och behöver inte alls vara ett uttryck för ett ansvarslost liv över tillgångarna, som regeringen ofta hävdar.

Vilken relation som finns mellan produktion och konsumtion beror i hög grad på konjunkturläget. I kriser är produktionen ofta större än konsumtionen, vilket skapar arbetslöshet. I högkonjunkturer kan det ofta vara tvärtom. Den "för stora" konsumtionen skapar här bättre profitbetingelser för kapitalet och driver upp produktionen.

På liknande sätt förhåller det sig med statliga budgetunderskott. De är inte i sig av ondo. De kan i själva verket gynna ekonomisk utveckling, befordra den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen och därför leda till en starkare samhällsekonomi. När regeringen säger att den anser att budgetunderskottet är "för stort" baserar den denna ståndpunkt bara på sitt eget subjektiva tyckande. Frågorna infinner sig nämligen: "För stort i förhållande till vad?" och "Hur skulle landets ekonomi se ut utan budgetunderskott?". Visserligen finns mycket att anmärka på den borgerliga regeringens utformning av statsutgifterna. Men stora delar av statsutgifterna skapar arbete både direkt och i form av att de stärker "den köpkraftiga efterfrågan". Det finns ingen undersökning av hur mycket det nuvarande budgetunderskottet ökar sysselsättningen, men det torde stå klart att om det inte funnes skulle den ekonomiska aktiviteten vara än lägre i landet.

Det går inte att i vilket läge som helst minska budgetunderskott. Dessutom är en balanserad statsbudget knappast ett mål i sig.

Regeringen hävdar att de grundläggande målen för den ekonomiska politiken är: god tillväxt, full sysselsättning, låg inflation, rättvis inkomstfördelning och regional balans. Inget av dessa mål kommer emellertid att uppnås med den politik regeringen bedriver. Och när det gäller de fyra sistnämnda av dessa mål för regeringen en politik som leder i rakt motsatt riktning. Regeringen bedriver medvetet en politik för att skapa en reservarmé av arbetslösa till exportindustrins disposition. Regeringens högränte- och högmomspolitik, dess slopande av prisstoppet på basvaror, dess vägran att attackera de privata monopolens makt (som till icke ringa del är en makt över prissättningen), dess understödjande av spekulation och dess ovilja att göra något åt kredithandeln och kreditockret inte minst på den s. k. grå marknaden, allt bidrar till hög inflation. Summan av regeringens ekonomisk-politiska förslag går ju ut på att öka inkomstklyftorna (fast det kan ju vara detta som ordet "rättvis" i regeringens mun avser). Regeringens politik för en rörligare arbetsmarknad går ju ut på att flytta på arbetskraften dit kapitalet vill ha den, vilket skärper den regionala obalansen.

Regeringen vill framhålla "den utlandskonkurrerande sektorns" tillväxt som en "förutsättning för tryggad sysselsättning och välfärd i vart framtidssamhälle". Den brukar kalla sin strategi för "exportledd tillväxt".

Först inställer sig frågan: Är strategin över huvud möjlig? Hela den kapitalistiska världen präglas av långsiktiga stagnationstendenser. Marknadsutrymmet ökar inte som tidigare. Och den internationella kampen om marknader mellan de stora transnationella koncernerna skärps alltmer. Att ett litet land med trots allt relativt små transnationella koncerner skall kunna hävda sig framgångsrikt i denna situation är tvivelaktigt. Att basera hela den ekonomisk-politiska strategin härpå måste betecknas som direkt äventyrligt.

Regeringens strategi är ingenting annat än att underordna den svenska ekonomin de svenska transnationella koncernernas intressen. Detta går inte bara ut över de arbetande. Det drabbar också hemmamarknadsindustrin och de i bred mening sociala sidorna hos den offentliga sektorns verksamhet.

Den kapitalistiska världen går nu in i en lågkonjunktur. Också för Sveriges del kommer detta att innebära ökad arbetslöshet och andra svårigheter. Men den kommunala sektorn, som kan ge allt fler jobb, får inte fortsätta att expandera för regeringen. Arbetslösheten skall i stället mötas med vad regeringen kallar "en aktiv arbetsmarknadspolitik". Skälet till detta är att industrin inte kan "täcka sitt rekryteringsbehov" vid nästa konjunkturuppgång om kommunerna anställer flera och ger dem ordinarie arbete.

Regeringen för alltså en medveten arbetslöshetspolitik för att skapa en reservarmé åt industrikapitalet.

Regeringen kallar sin politik "offensiv". Offensiven består i besparingar på den statliga budgeten – sociala försämringar, i angrepp mot kommuner-

nas verksamhet. Regeringen minskar med momshöjning folkets köpkraft. Det är en offensiv riktad mot de många och mot de svaga i samhället.

Regeringen har dock mage att påstå att en huvudpunkt i dess besparingsarbete har varit att se till "att de mest utsatta grupperna skyddas". Men det enda exemplet som regeringen drar fram i sin "sparproposition" är vad som kallas "högkostnadsskyddet vid inköp av läkemedel". Men denna "reform" innebär dyrare läkemedelskostnader för alla utom för den som tar ut medicin på 25 eller flera olika recept per år, och detta är en mycket liten kategori.

"Den ekonomiska politiken måste självfallet alltid fortlöpande anpassas till den internationella konjunkturutvecklingen", skriver regeringen. Internationellt är kapitalismen som nämnts på väg in i en lågkonjunktur. Denna vill alltså den svenska regeringen möta med arbetslöshetsskapande åstramningar som minskar folkets levnadsstandard. Denna politik är rakt motsatt den expansiva politik som det nuvarande konjunkturläget skulle kräva. Och om detta är lågkonjunkturpolitik, hur skall då inte den politik se ut med vilken regeringen kommer att söka dämpa en kommande högkonjunktur?

Vi har således ett läge där exportindustrin har svag ordergång och lågkonjunktur står för dörren. I detta läge lägger regeringen sitt s.k. sparpaket, vilket, enligt regeringen, bl. a. syftar till "att frigöra resurser för den konkurrensutsatta sektorn", eller rättare för exportindustrins kapitalister. Men vilka ökade resurser vill dessa kapitalister ha i rådande konjunkturläge? Överproduktionskrisen är ju i annalkande. Verkan av regeringsförslaget blir således "frigörande av resurser" som inte nu kommer till användning. Följden kan bara bli en ökad arbetslöshet.

När regeringen utifrån dessa sina utgångspunkter presenterar sin "sparplan" för att minska statsutgifterna får denna samma klassmässiga profil som regeringspolitiken i övrigt. Udden är riktad mot de sociala rättigheter och den levnadsstandard som arbetarklassen tillkämpat sig.

Vissa grupper kommer att bli särskilt utsatta, eftersom de drabbas av den samlade effekten av flera sparförslag, om regeringen får som den vill.

Det är genomgående grupper som redan nu befinner sig i en svår situation, såsom pensionärer, handikappade, sjuka och barnfamiljer, och åtgärderna drabbar relativt hårdare ju lägre inkomsten för den drabbade är. Långt över hälften av regeringens föreslagna sparåtgärder kommer att direkt rikta sig mot eller särskilt hårt drabba de ovan nämnda grupperna.

En sådan inriktning av "sparåtgärder" kan inte accepteras. Detta i synnerhet som regeringen samtidigt företräder ståndpunkter och i andra propositioner ställer förslag som innebär skattelindringar och ökade förmåner för höginkomsttagare, för aktieägare, för storföretagen.

Inriktningen på regeringens budgetpolitik och sparåtgärder måste sålunda tillbakavisas. Men detta innebär inte att allt i budgeten är bra så som det är. Det finns sparmöjligheter, och det finns möjligheter att stärka statskas-

sans inkomster. Men inriktningen på dessa åtgärder måste vara angrepp på privilegierade grupper, angrepp på den skryt- och lyxekonomi som florerar såväl inom den offentliga som den privata sektorn, angrepp på onödig byråkrati, på det militära slöseriet osv.

Skälen till sådana besparingar är emellertid annorlunda än skälen till regeringens besparingar. Regeringen drar in på många sociala rättigheter och nödvändigheter uppgivande förment samhällsekonomiska skäl, grundade på en ekonomisk teoribildning som bara är ett pseudovetenskapligt uttryck för borgerliga klassintressen och regeringens egna fördomar om hur samhället fungerar. Vi föreslår vissa besparingar därför att det finns lyxbetonade och onödiga statsutgifter samt oberättigade privilegier för de rika. Regeringen föreslår inbesparingar som leder till dämpad ekonomisk aktivitet i ett läge då en lågkonjunktur börjar. Vi föreslår besparingar som inte har sådana effekter och företräder en ekonomisk politik som angriper den lågkonjunkturalstrande profitstryningen av landets ekonomi.

Vi är väl medvetna om att ett litet oppositionspartis resurser och insyn i hela statsförvaltningen icke gör det möjligt att i ett sammanhang vara heltäckande. All onödig och lyxbetonad statsverksamhet eller alla orättmätiga privilegier för höginkomsttagare, stora förmögenhets- och kapitalägare tas sålunda inte upp i det följande. Det skulle kräva en total omarbetning av hela stats- och skattesystemet. De åtgärder vi föreslår ligger dock i linje med en sådan genomgripande och nödvändig förändring.

Vi kommenterar regeringens sparförslag och ställer alternativa förslag i särskilda motioner till varje bilaga i propositionen. Det finns givetvis i propositionen också vissa förslag, dock av mindre vikt, mot vilka vi intet har att erinra. Dessa förslag förbigås som regel i motionstexterna.

De flesta av regeringsförslagen kommer – om de förverkligas – att försämra läget för folkmajoriteten och allvarligt skada den svenska samhälls ekonomin. Svängremspolitik, sociala försämringar och besparingar är inte den väg som leder till bättre ekonomi, tryggad sysselsättning och ett bättre liv för medborgarna.

Ny ekonomisk politik

För att förbättra Sveriges ekonomiska läge krävs en rad åtgärder av såväl snabbt verkande som långsiktig natur. Det är nödvändigt att börja dämpa Sveriges alltför stora beroende av utrikeshandel. I stället för en omöjlig strategi för "exportledd tillväxt" måste en medveten industrialiseringspolitik inom landet, baserad på ökad förädling av landets råvarutillgångar, med kraftiga satsningar på inhemska förnybara energikällor få sin början.

Som omedelbara åtgärder måste en snabbutredning tillsättas som utarbetar förslag till importreglering på varuområden med stort importöverskott. Vidare bör utarbetas ett förslag till särskild skatt på importvaror av lyxkaraktär. Detta är åtgärder som med snabb verkan kan förbättra Sveri-

ges ställning mot utlandet. I samma riktning verkar också en begränsning av kapitalexporten, att valutahandeln underkastas mycket stränga regler och att de transnationella företagen av inhemsk eller annat ursprung måste ställas under nationell kontroll. Bara de svenska transnationella företagens internhandel över landets gränser svarar för närmare 1/3 av landets utrikeshandel, vilket ger dessa företag ett stort inflytande över utseendet på landets internationella saldo.

Samtidigt är det nödvändigt att snabbt hejda inflationen. Ett effektivt prisstopp på alla nödvändighetsvaror och stopp för hyresstegringar är här omedelbara åtgärder. Vidare behövs en sänkning av diskontot. En sådan sänkning skulle vara en åtgärd såväl mot inflationen som för en bättre ekonomi för den offentliga sektorn.

Den grova spekulation som florerar, inte minst på kreditmarknaden, är ett mycket osunt inslag i samhällsekonomin som samtidigt också skärper inflationen. Till den grå kreditmarknaden dras medel som skulle kunna användas till produktiva investeringar. Av den överlikviditet som finns inom industrin har den grå kreditmarknaden lockat till sig nästan 20 % – och närmare 30 % om man ser till de 20 största företagen. Om dessa medel i stället för att satsas i räntespekulation investerades i produktion skulle de bli produktiva ur samhällsekonomin synvinkel. Regeringen måste härför åläggas att noggrant kartlägga den grå kreditmarknaden och utarbeta förslag till en hårdhänt sanering av denna marknad.

På denna grå marknad finns bl. a. de finansföretag, som via kreditkortet lånar ut pengar till köp av kapitalvaror och lyxkonsumtion. Detta lockar fram "överkonsumtion" för vissa enskilda och ställer sig mycket dyrt till följd av höga räntor. Speciellt dyra blir dessa högräntekrediter för de låginkomsttagare som lockas använda kreditkort, eftersom de icke åtnjuter samma skattereduktion som de som tjänar mer. Kreditkortet har skadliga verkningar för enskildas ekonomi och för samhällets. De bör därför förbjudas.

Vad som krävs av den ekonomiska politiken, om den skall uppnå de ofta deklarerade målen om full sysselsättning, stabila priser, ekonomisk och social utjämning och om vårt land dessutom skall kunna spela en positiv roll för en internationell demokratisering av de ekonomiska förbindelserna, är att den banar vägen för en planerad hushållning för folkets och nationens bästa. Den måste syfta till att bryta det enskilda profitintressets makt över ekonomins utveckling. Den kapitalistiska misshushållningen med landets – och världens – tillgångar måste brytas.

Men regeringen gör ingenting för att öka det planmässiga inslaget i samhällsekonomin. Den gör ingenting för att bekämpa de skadliga inslag i samhällsekonomin som det kapitalistiska systemet ständigt alstrar. Den vill heller inget göra åt den svulst i samhällsekonomin som t. ex. den grå kreditmarknaden utgör. Regeringen företräder kapitalismen med dess kriser och orättvisor.

Besparingar på statsbudgeten

Såsom framgår av det föregående avvisar vänsterpartiet kommunisterna den borgerliga regeringens linje om besparingar på statsbudgeten och nedskärningar av den offentliga sektorn som led i en ekonomisk politik som skulle leda till ökad sysselsättning och välbefinnande. Regeringens svängremspolitik och angrepp på sysselsättningen i den offentliga sektorn kommer att leda till ökad arbetslöshet och ökade ekonomiska svårigheter för de breda skikten i samhället.

Besparingar är emellertid som nämnts nödvändiga av andra skäl. I Sverige liksom i en rad andra länder har utvecklats en skryt- och lyxeekonomi, som finns inom såväl den privata som den offentliga sektorn. Denna skryt- och lyxeekonomi finns det all anledning att attackera, begränsa och om möjligt helt avskaffa. Besparingar är emellertid också nödvändiga för att hålla nere de stora räntebetalningarna som nu går till kapitalister i Sverige och i utlandet.

I de särskilda motioner som avgivits för de olika departementen har regeringens sparförslag kommenterats och alternativ ställts. Vänsterpartiet kommunisterna yrkar avslag på en rad av regeringens förslag som riktar sig mot löntagare, barnfamiljer, pensionärer, sjuka osv. Alternativa förslag har samtidigt ställts om besparingar som är nödvändiga att genomföra. Bland de poster på vilka de största nedskärningarna yrkas kan nämnas anslagen till försvar, anslagen till säpo, de statliga bidragen till det privata näringslivet.

Det finns ytterligare några stora besparingsposter beträffande vilka vpk tidigare avgivit utförliga motiveringar. Här upprepas därför endast det väsentliga innehållet i yrkandena: Inställ byggandet av reaktorerna 11 och 12! Inställ riksdagens flyttning till Helgeandsholmen! Kravet att inte bygga reaktorerna 11 och 12 framstår för varje dag som alltmer riktigt med hänsyn bl. a. till det stora elöverskottet. Riksdagens flyttning till Helgeandsholmen kostar alltmer för varje gång kostnadsberäkningar offentliggörs. I bägge fallen handlar det om utslag av skryt- och lyxeekonomi på det offentliga området som måste bekämpas.

Ökade statsinkomster

Ett underskott i statsbudgeten kan minskas både genom nedskärningar av onödiga utgifter och ökning av statens inkomster. Skattepolitiken är ett medel för att dra in inkomster till den offentliga sektorn, men den påverkar också inkomstfördelningen och den ekonomiska utvecklingen. Under de fyra åren av borgerlig regering har en skattepolitik bedrivits som ökat de ekonomiska klyftorna i samhället. Allt tyngre bördor har lagts på de minst bärkraftiga i samhället samtidigt som lättnader genomförts för höginkomstagare, kapital- och aktieägare. Det finns alltså flera skäl för en förändring av skattepolitiken.

Skattepolitiken måste läggas om och ges ett innehåll som utjämnar inkomst- och förmögenhetsskillnaderna i samhället. Nödvändiga åtgärder är: Avskaffande av hela momseffekten på livsmedel. Avskaffande av indexregleringen av inkomstskatterna och återgång till systemet med årliga revisioner av skatteskalorna. Skärpt beskattning av stora förmögenheter. Skärpt beskattning av reavinster. Reformering av avdragssystemet.

Som en första provisorisk åtgärd vid en reformering av avdragssystemet bör införas ett tak för avdrag vid nästa inkomsttaxeringstillfälle. Ingen skall få göra större avdrag än vad som motsvarar $33 \frac{1}{3}$ % av vederbörandes totala inkomster. Härigenom sätts ett effektivt stopp för nolltaxerarna. Undantag från detta avdragstak skall kunna beviljas endast personer med en total inkomst under 100 000 kr. och endast om synnerliga skäl föreligger.

Det är också nödvändigt med skärpta påföljder för företagare som förskingrar källskatter och arbetsgivaravgifter. Miljardbelopp går nu statskassan förbi i skatter och arbetsgivaravgifter som undanhålls av myglande företagare.

Ökade anslag måste ges polis- och taxeringsmyndigheter för kamp mot skattefusk och ekonomisk brottslighet.

En övergång bör ske till produktionsbeskattning och statskommunal enhetsskatt.

En omsättningsskatt bör införas på handeln med aktier av minst samma storlek som den moms konsumenter faktiskt får betala för andra varor.

Hemställen

Med hänvisning till ovanstående föreslås

att riksdagen beslutar

1. att med avslag på proposition 1980/81: 20 godkänna de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anges i motionen.
2. att begära att regeringen utarbetar ett program för att begränsa skryt- och lyxeconomien i det svenska samhället i enlighet med vad som anförs i motionen.
3. att uttala att kärnkraftverken 11 och 12 icke skall byggas och begära att regeringen vidtar erforderliga åtgärder i enlighet därmed.
4. att uttala att diskontot bör sänkas med minst 2 procentenheter.
5. att godkänna vad som i motionen anförs om kontroll av transnationella företag och valutahandeln.
6. att uttala att skärpt restriktivitet måste visas mot kapitlexport och industriutflyttning.
7. att uttala sig för prisstopp på alla nödvändighetsvaror och hos regeringen begära nödvändiga initiativ i enlighet därmed.

8. att hos regeringen hemställa om förslag till särskild skatt på importvaror av lyxkaraktär.
9. att hos regeringen begära snabbutredning och förslag till importreglering på varuområden med stort importöverskott,
10. att godkänna vad som i motionen anförts om avskaffande av kontokortssystemet och hos regeringen begära erforderliga åtgärder i enlighet därmed.
11. att hos regeringen hemställa om förslag till sanering av den s. k. grå kreditmarknaden.
12. att hos regeringen hemställa om erforderliga åtgärder för att avbryta flyttningen av riksdagen.
13. att hos regeringen hemställa om förslag till avskaffande av indexregleringen av skatteskalorna och återgång till systemet med årliga skatteskalerevisioner.
14. att anta följande

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1947: 577) om statlig förmögenhetsskatt

Härigenom föreskrivs att 11 § 1 mom. lagen (1947: 577) om statlig förmögenhetsskatt skall ha nedan angiven lydelse:

11 §

1 mom. Statlig förmögenhetsskatt skall för fysisk person, oskiftat dödsbo, utländskt bolag samt i 10 § 1 mom. lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt omfördäld familjestiftelse utgöra:

 när den beskattningsbara förmögenheten icke överstiger 275 000 kr: två procent av den del av den beskattningsbara förmögenheten som överstiger 200 000 kr;

 när den beskattningsbara förmögenheten överstiger

275 000 men icke	400 000 kr.:	1 500 kr. för	275 000 kr. och 2,5 % av återstoden;
400 000 " "	1 000 000 kr.:	4 625 " "	400 000 " " 3 % " "
1 000 000 " "	2 000 000 kr.:	22 625 " "	1 000 000 " " 3,5 % " "
2 000 000		57 625 " "	2 000 000 " " 4 % " "

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1981 och tillämpas första gången vid 1982 års taxering.

15. att uttala att en reformering av realisationsvinstbeskattningen skall bygga på följande principer:
 - a) hela realisationsvinsten skall vara skattepliktig.
 - b) även realisationsvinst från avyttring av lös egendom avsedd för personligt bruk bör vara skattepliktig.
 - c) beskattningen av realisationsvinster bör vara av minst samma skärpa som beskattningen av arbetsinkomster.

- d) att 35 § 3 mom. kommunalskattelagen ges en sådan innebörd att 75 i stället för 40% av vinsten vid avyttring görs skattepliktig och att hos regeringen begära förslag i enlighet därmed.
16. att godkänna vad som i motionen anförs om reformering av avdragssystemet och vad som anförs om tak för avdrag vid 33 1/3 % av totalinkomsten och att hos regeringen begära förslag i anledning därav.
 17. att hos regeringen begära förslag om ökade anslag för kamp mot skattefusk och annan ekonomisk brottslighet.
 18. att hos regeringen begära förslag om skärpta påföljder för företagare som förskingrar källskatter och arbetsgivaravgifter.
 19. att uttala sig för övergång till produktionsbeskattning och progressiv statskommunal enhetsskatt och hos regeringen begära nödvändiga förberedande åtgärder och förslag i enlighet därmed.
 20. att uttala att en omsättningsskatt bör införas på handeln med aktier av minst samma storlek som den moms konsumenter faktiskt får betala för andra varor samt hos regeringen hemställa om förslag i enlighet därmed.

Stockholm den 6 november 1980

LARS WERNER (vpk)

EIVOR MARKLUND (vpk)

NILS BERNDTSON (vpk)

EVA HJELMSTRÖM (vpk)

C.-H. HERMANSSON (vpk)

BERTIL MABRINK (vpk)